

‘घर’ कथासङ्ग्रहको कृतिपरक अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र
सङ्कायअन्तर्गत नेपाली केन्द्रीय विभागको
स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको दसौं
पत्रको प्रयोजनका लागि
प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधार्थी

वामदेव भण्डारी

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

नेपाली केन्द्रीय विभाग

कीर्तिपुर

२०७०

‘घर’ कथासङ्ग्रहको कृतिपरक अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र
सङ्कायअन्तर्गत नेपाली केन्द्रीय विभागको
स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको दसौं
पत्रको प्रयोजनका लागि
प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधार्थी

वामदेव भण्डारी

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

नेपाली केन्द्रीय विभाग

कीर्तिपुर

२०७०

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
नेपाली केन्द्रीय विभाग
कीर्तिपुर, काठमाडौं

शोधनिर्देशकको सिफारिस

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्कायअन्तर्गत नेपाली एम.ए. दोस्रो वर्षका छात्र वामदेव भण्डारीले 'घर' कथा सङ्ग्रहको कृतिपरक अध्ययन शीर्षकको शोधपत्र मेरो निर्देशनमा तयार पार्नुभएको हो । निकै परिश्रमपूर्वक तयार पारिएको यस शोधकार्यबाट म सन्तुष्ट छु र यसको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि सिफारिस गर्दछु ।

मिति: २०७० / /

डा. दुर्गाबहादुर घर्ती
उप-प्राध्यापक
नेपाली केन्द्रीय विभाग
त्रिभुवन विश्वविद्यालय
कीर्तिपुर

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
नेपाली केन्द्रीय विभाग
कीर्तिपुर, काठमाडौं

स्वीकृति पत्र

नेपाली स्नातकोत्तर तह द्वितीय वर्षका छात्र बामदेव भण्डारीले दसौं पत्रको प्रयोजनका लागि प्रस्तुत गरेको 'घर' कथा सङ्ग्रहको कृतिपरक अध्ययन शीर्षकको शोधपत्र स्वीकृत गरिएको छ ।

शोधपत्र मूल्याङ्कन समिति

विभागीय प्रमुख

प्रा.डा.देवीप्रसाद गौतम

.....

शोधनिर्देशक

उप-प्रा.डा. दुर्गाबहादुर घर्ती

.....

बाह्य परिक्षक

उप-प्रा.तिलबहादुर गुरुङ

.....

मिति : २०७०/०४/२४

कृतज्ञता ज्ञापनपत्र

‘घर’ कथा सङ्ग्रहको कृतिपरक अध्ययन शीर्षकको प्रस्तुत शोधपत्र मेरो आदरणीय गुरुवर डा. दुर्गाबहादुर घर्तीज्यूको निर्देशनमा तयार पारेको हुँ । आफ्नो अमूल्य समय र समुचित सुझाव सल्लाह दिएर निर्देशकका रूपमा सहयोग गर्नु हुने उहाँ प्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । यसैगरी शोधग्रन्थ तयार पार्ने क्रममा आवश्यक सल्लाह सुझाव दिदै सहयोग पुऱ्याउनु हुने त्रिभुवन विश्वविद्यालय नेपाली केन्द्रीय विभागका प्रमुख प्रा.डा देवीप्रसाद गौतमप्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । शोध लेखनको सन्दर्भमा वेलावेलामा आवश्यक सल्लाह सुझाव प्रदान गर्नुहुने नेपाली विभागका सम्पूर्ण गुरुहरूप्रति पनि कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

मेरो जन्मदाता, पालन पोषणकर्ता र हौसला प्रदायक परम पूजनीय पिता केशवराज शर्मा भण्डारी तथा ममतामयी माता रिखा देवी भण्डारी, मलाई अध्ययनमा हौसला प्रदान गर्नुहुने मेरो हजुरबुबा स्व. हरिलाल भण्डारी र हजुरआमा विनादेवी भण्डारीप्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु साथै मलाई अध्ययन कार्यमा सदैव सहयोग गर्ने दाजु उमेश कुमार भण्डारी, भाउजु कल्पना भण्डारी, काका पदमप्रसाद भण्डारी, काकी आशा भण्डारी तथा दिदीहरू गिरीजा पाण्डेय, गौरा रेग्मी र भिनाजु शरदराज पाण्डेय, सरोज रेग्मी, वहिनीहरू शारदा शर्मा, प्रेयन्सा शर्मा, प्राप्ती शर्मा भतिजाहरू उत्कृष्ट भण्डारी, उत्सुक भण्डारी र भान्जीहरू न्यान्सी पाण्डेय, निगम पाण्डेयप्रति पनि हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

प्रस्तुत शोधपत्र लेख्न सामग्री उपलब्ध गराउने शोधनायक कथाकार परशु प्रधान प्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु साथै केन्द्रीय पुस्तकलय कीर्तिपुर एवं विभिन्न कृतिका लेखक सम्पादकहरूलाई मैले सम्भन्नुपर्ने हुन्छ ।

यस शोधपत्र तयारीका समयमा विभिन्न कोणबाट सहयोग गर्ने साथीहरू उमेश कोइराला, लीला बहादुर के.सी, मोहनलाल वली, रोमहर्ष सुवेदी, समिर कुमार पौडेल,

विन्दा ढुङ्गाना, शारदा रायमाभी, निर्मला मट्टराई, निर्मला बाँस्कोटा, निरञ्जना आचार्य, कुशुम गौतम, अमृता अधिकारी, सौरभ न्यौपाने लगाएत चिर परिचित मित्रहरूलाई म धन्यवाद दिन्छु ।

प्रस्तुत शोधपत्र टङ्कन तथा सेटिङ्गमा छिटो छरितोसँग सहयोग गर्नु हुने नेचर कम्प्युटर सेन्टर कीर्तिपुर नयाँबजारकी निर्मला बाँस्कोटा (९८४१७४००२२) प्रति आभार व्यक्त गर्दै अन्त्यमा यो शोधपत्रको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि त्रिभुवन विश्वविद्यालय नेपाली केन्द्रीय विभाग समक्ष प्रस्तुत गर्दछु ।

शोधार्थी

.....

(बामदेव भण्डारी)

नेपाली केन्द्रीय विभाग

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

कीर्तिपुर

शैक्षिक सत्र: २०६७/६८

क्रमाङ्क : १२७

मिति: २०७०/०४/२४

विषय सूची

शोधनिर्देशकको सिफारिस	क
स्वीकृति पत्र	ख
कृतज्ञता ज्ञापनपत्र	ग-घ
विषय सूची	ङ-ज

परिच्छेद - एक शोध परिचय

१.१ विषय परिचय	१
१.२ समस्या कथन	२
१.३ शोधको उद्देश्य	२
१.४ पूर्वकार्यको समिक्षा	३
१.५ शोधको औचित्य र महत्त्व	७
१.६ शोध कार्यको सीमाङ्कन	७
१.७ सामग्री सङ्कलन विधि	७
१.८ शोधको अध्ययन विधि	८
१.९ शोधपत्रको रूपरेखा	८

परिच्छेद दुई

कथाकार परशु प्रधानको कथायात्रा र प्रवृत्ति

२.१ विषय प्रवेश	९
२.२ परशु प्रधानको सङ्क्षिप्त परिचय	९
२.३ परशु प्रधानको साहित्यिक व्यक्तित्व	१४

२.३.१ कवि व्यक्तित्व	१५
२.३.२ कथाकार व्यक्तित्व	१७
२.३.३ उपन्यासकार व्यक्तित्व	१७
२.३.४ बाल साहित्यकार व्यक्तित्व	१७
२.३.५ निबन्धकार व्यक्तित्व	१८
२.३.६ समीक्षक व्यक्तित्व	१८
२.४ परशु प्रधानका रचनाहरूको विवरण	१९
२.५ परशु प्रधानको कथायात्रा	२०
२.५.१ पूर्वार्द्ध चरण (वि.सं. २०१९-२०३९)	२३
२.५.२ उत्तरार्द्ध चरण (वि.सं. २०४०-हालसम्म)	२६
२.६ परशु प्रधानको कथागत प्रवृत्तिहरू	२८
२.६.१ सामाजिक यथार्थको चित्रण	२९
२.६.२ मनोवैज्ञानिक यथार्थको उद्घाटन	३०
२.६.३ विसङ्गतिबोध	३१
२.६.४ प्रयोगधर्मिता	३२
२.६.५ स्वैरकल्पनात्मकता	३३
२.६.६ अतियथार्थवादको प्रयोग	३३
२.६.७ उत्तर आधुनिकवादी प्रयोग	३४
२.६.८ संरचनागत प्रवृत्ति	३५
२.७ परशु प्रधानको जीवनी र कथा बिच अन्तः सम्बन्ध	३९
२.८ निष्कर्ष	४१

परिच्छेद तीन

कथा तत्त्वका आधारमा घर कथासङ्ग्रहको विश्लेषण

३.१ विषय प्रवेश	४२
३.२ कथाको सैद्धान्तिक परिचय	४२
३.२.१ कथाको परिभाषा	४३
३.२.२ कथाको स्वरूप र लक्षण	४४
३.२.३ कथाका तत्त्वहरू	४५
३.३ 'घर' कथासङ्ग्रहका कथाहरूको विश्लेषण	५२
३.३.१ घर-१	५३
३.३.२ घर-२	५५
३.३.३ घर-३	५८
३.३.४ घर-४	६१
३.३.५ घर-५	६४
३.३.६ घर - ६	६७
३.३.७ घर ७	७०
३.३.८ घर-८	७४
३.३.९ घर-९	७७
३.३.१० घर -१०	८०
३.३.११ घर -११	८३
३.३.१२ घर -१२	८६
३.३.१३ घर-१३	८९
३.३.१४ घर-१४	९२
३.३.१५ घर -१५	९५

३.३.१६ घर १६	९८
३.३.१७ घर -१७	१००
३.३.१८ घर १८	१०३
३.३.१९ घर-१९	१०६
३.३.२० घर २०	१०९
३.४ निष्कर्ष	११२

परिच्छेद चार उपसंहार

४.१ सारांश	११४
४.२ समग्र निष्कर्ष	११७
४.३ सम्भावित शोध शीर्षकहरू	११८

सन्दर्भ सामग्री सूची